Tremtinys

Nr. 41 (1159)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d. LPKTS puslapis internete: http://www.lpkts.lt

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS * 2015 m. lapkričio 6 d. *

Lietuvoje sužibo atminimo žvakutės partizanams

Artėjant Vėlinėms pilietinė iniciatyva „Partizanų takais“ pakvietė susiburti ir drauge įžiebti atminimo žvakutes savo krašto partizanams bei visiems žuvusiems už Lietuvos laisvę.

„Laisvės kovos – ypatingas Lietuvos istorijos laikotarpis, kurio atminimą būtina išsaugoti ir įtvirtinti mūsų tautos, ypač jaunimo atmintyje. Tai pats geriausias meilės artimui, valstybei ir Laisvei pavyzdys, kurį mums primena neeiliniai žmonės, sugebėję 10 metų priešintis milžiniškai sovietų imperijos karo mašinai. Džiaugiuosi, kad vis dažniau apie juos kalbame ir kad vis labiau vienijamės, norėdami įtvirtinti jų atminimą“, – mintimis dalijosi jaunimo akcijos „Uždek žvakutę savo krašto partizanams” iniciatorius Liutauras Kazlavickas.

Šiais metais, susivienijus skirtingų kartų bendraminčiams, atminimo ir padėkos žvakutės Laisvės kovotojams sužibo daugiau nei 70 vietų, besidriekiančių po visą Lietuvą. Keli šimtai akcijos dalyvių už pasiaukojimą ir laisvę dėkojo Vėlinių išvakarėse uždegdami žvakutes Rokiškio, Kaišiadorių, Panevėžio, Kauno miesto ir rajono, Suvalkijos krašto, Raseinių, Plungės, Klaipėdos krašto ir Dzūkijos partizanams.

Nusilenkėme Vyčio apygardos partizanams

Panevėžys–Raguva–Vadokliai–Ramygala–Švenčiuliškių kapinės–Krekenava–Panevėžys. Beveik šimtas kilometrų, jokio nuovargio. Atvirkščiai, pasisemta jėgų. Atrodo, jau daug žinota, daug skaityta, girdėta, bet kai Ramygalos centrinėje aikštėje atsistojo kartu su Broniumi Juospaičiu, toje pat vietoje, kur jis buvo numestas su kovos draugų kūnais, supranti, kaip neseniai viskas vyko.

Prie Kazimiero Kisielio paminklo „Sopulingoji“ partizanas B. Juospaitis pasakojo apie 1951 metų kovą. Tada buvo šalta žiema, daug sniego. Po išdavystės partizanų būrys buvo suvarpytas sovietų kareivių kulkų. Kūnus stribai sumetė į vežimą ir per Krekenavą atvežė į Ramygalą. Numetė aikštėje. Du prie nužudytų partizanų budėję stribai pamatė, kad ant vieno vyro veido nukritęs sniegas tirpsta. Suprato, kad gyvas. Tai buvo Bronius, būrio vadas. Nuvežė į Panevėžio ligoninę. Po savaitės atgavo sąmonę. Tardymas, mirties bausmė, pakeista į lagerį. Dabar jis stovi šalia mūsų ir pasakoja.

„Sugrįžusi ir aprašiusi savo įspūdžius „Facebook“ paskyroje, gavau skulptoriaus K. Kisielio dukterėčios laišką. Virginija Milaševičienė man rašė, kad jo dėdės skulptūra Ramygalos centre atsirado neatsitiktinai. K. Kisielis, dar mokydamasis Ramygalos gimnazijoje, savo akimis matė baisius vaizdus su išniekintais partizanų kūnais. Tai atsispindi ir jo sukurtoje skulptūroje. Užsukite į Ramygalą, kai važiuosite pro šalį“, – mintimis dalijosi Rasa Juknevičienė, Panevėžio rajone globojusi akciją, skirtą šio krašto partizanams pagerbti.

Dzūkijoje – pagarba žuvusiems ir susitikimai su amžininkais

Kelionę Dzūkijos partizanų takais susirinkusieji pradėjo pas partizanų ryšininką Juozą Jakavonį-Tigrą. Kiek vėliau daugiau nei 70 akcijos dalyvių aplankė Mergelės akių memorialą Druskininkuose ir Merkinės kryžių kalnelį – didžiausią memorialą Lietuvoje, skirtą Dainavos krašto partizanams, jų rėmėjams ir tremtiniams atminti.

„Sovietmečiu šioje vietoje, ant žuvusių ir „stribynėje” nukankintų partizanų palaikų buvo įrengtas mokyklos stadionas, tačiau dabar – daugiau kaip 200 kryžių ir paminklų, pastatytų vietos bendruomenės pastangomis. Įsiminė Algimanto Černiausko papasakota istorija apie skulptoriaus ir poeto Alberto Donato Belevičiaus kryžių su nužengiančiu Kristumi, skirtą mylimam tėvui, partizanų būrininkui Jonui Belevičiui-Toleikiui. Tai jo, 1946 metais žuvusio partizano, kūną stribai įmetė į vežimą, pasodino ant krūtinės dvylikametį sūnų Albertą ir visą kelią nuo Ryliškių iki Merkinės reikalavo, kad vaikas pripažintų nužudytąjį esant jo tėvu. Jautrios meniškos sielos vaikui tas siaubas įsiminė visam gyvenimui, o tėvas jam tapo kovotojo simboliu“, – žygio dalyvius sujaudinusią istoriją pasakojo L.Kazlavickas.

Žygis Dzūkijos partizanų atminimo takais tradiciškai baigėsi jau gerokai sutemus, prie Juozo Balčiaus-Balučio vadavietės. Tačiau didžiausias netikėtumas akcijos dalyvių laukė kiek anksčiau, prie Ratnyčėlės upelio bunkerio, kur keliautojus pasitiko laužas ir trys Vilniaus Šv. Kristoforo gimnazijos moksleiviai, nusprendę trumpas rudens atostogas skirti istorijos pažinimui.

Kaune – žvakelės partizanų Motinoms

Pagerbti partizanus atminimo žvakutėmis spalio 30 dieną pakviesta ir Kauno miesto bendruomenė. Anot akcijos globėjos Kaune LR Seimo narės Vincės Vaidevutės Margevičienės, pirmosios žvakutės sužibo simbolinėje Kauno vietoje, senosiose kapinėse, kur 2010 metais buvo atidengtas paminklas „Kovotojų, žuvusių už Lietuvos laisvę Motinoms“ – Motina su angelo sparnais bei erškėčių vainiku, nuo skausmo palinkusi prie žuvusio sūnaus – partizano kūno.

(keliama į 4 psl.)

Prie paminklo Vyčio apygardos partizanams

Juozo Jakavonio-Tigro sodyboje

Prie paminklo „Kovotojų, žuvusių už Lietuvos laisvę Motinoms“ Kaune

Pagerbti partizanai

Artėjant mirusiųjų atminimo dienai, Vėlinėms, spalio 30 dieną į Laisvės kovų ir tremties muziejų Priekulėje susirinko, šauliai, buvę tremtiniai, politiniai kaliniai, įvairių organizacijų atstovai. Jau prieš kelias savaites buvo nuspręsta aplankyti ir pagerbti Veiviržėnų seniūnijoje, Klaipėdos rajone esančias penkias Kęstučio apygardos, Butigeidžio rinktinės, Dariaus rajono partizanų žūties vietas. Nutarėme, kad vieni dalyviai vyks transportu, o kiti eis pėstute. Visi žygio dalyviai aplankė ir tylos minute pagerbė muziejaus teritorijoje esančioje masinėje kapavietėje užkastų partizanų atminimą.

Jaunieji Priekulės šauliai važiavo pasiskirstę į dvi grupes. Pirmoji į Aisėnų mišką, kur buvo partizanų štabo bunkeris. Šiame Aisėnų miške 1950 metų vasario 16 dieną žuvo: Pranas Auškalnis-Laisvė (Dariaus tėvūnijos štabo darbuotojas) ir partizanai Konstantinas Butkevičius-Lyra, Eduardas Gavrilčikas-Aidas, Vytenis, Bronislava Žemgulytė-Lietuvaitė. Kartu su šaulių pirmąja grupe keliavo partizano E. Gavrilčiko dukra Regina Mažutienė. Ji papasakojo, kad apie tėvo žūtį išgirdo, būdama tremtyje. Miške, šnarant krentantiems medžių lapams, tylos minute pagerbti žuvusieji už Lietuvos laisvę. Pranašiški buvo anuomet pasakyti partizanės Bronislavos žodžiai – „pamatysite, ateis laikas , kai mes važiuosime šlovės vežimu“.

Važiuojant Veiviržėnų link, pamiškėje, šalia kelio stovi tipinis genocido centro atminimo ženklas ir pajuodęs medinis kryžius. Šie simboliai skirti 1946 metų lapkričio 4 dieną žuvusiems partizanams Broniui Stanišauskui-Švinui ir Kaziui Šeškui. Pirmoji grupė ten stabtelėjo, uždegė žvakučių, pagerbė tylos minute. Jaunieji Priekulės šauliai aktyviai palaiko ryšius su minėtu muziejumi. Pavyzdžiui, šiemet Priekulės I.Simonaitytės gimnazijos keliasdešimt moksleivių dalyvauja pilietinėje neformaliojo ugdymo programoje „Atiduok Tėvynei, ką privalai“. Jos metu moksleiviai ne tik išbando šaulių praktinio mokymo užduotis, bet gilina savo istorines žinias apie partizanų pokario kovas pagal muziejaus parengtą medžiagą.

Antroji grupė – Klaipėdos Butigeidžio 3-osios rinktinės šauliai, buvę tremtiniai, politiniai kaliniai, gyventojai. Jie aplankė Šiuraičių kaime esančias žūties vietas, į kurias keliavo pėstute. Pirmiausia pagerbė Antaną Pakalniškį-Žalgirį, žuvusį 1951 metų sausio 16 dieną, ir keliavo toliau į Šiuraičių miško pakraštį. Ten 1952 metų liepos 18 dieną žuvo partizanai: Viktorija Jasaitė-Bužienė-Bitelė, Boneventūras Venckus-Bėdūnas, Vėdūnas, Antanas Paulauskas-Bėgūnas, Ežys taip pat ryšininkai Jokūbas Gerulis-Jurginas ir Vida Oželytė-Klajūnė. Visi žuvusieji buvo aplinkinių kaimų gyventojai.

Po to žygio dalyviai susirinko Šarkiškių kaimo miške, kur partizanų atminimui pastatyti keli paminklai. Vieno paminklo istorija ypatinga. Ant postamento sukomponuota Švč. Mergelės Marijos skulptūra su kūdikiu ant rankų. Tokį paminklą savo vyrui, partizanui, Juozui Auškalniui-Kudirkai pastatė žmona, nors pastarasis 1950 metais žuvo visai kitoje vietoje. Tais pačiais metais ji užsakė paminklą žymiam dailininkui Adomui Jakševičiui, tada gyvenusiam Švėkšnoje.

Paminklą šventino švėkšniškis kunigas muzikologas Tadas Budraitis, kurį po metų išvežė į lagerį. Šventinimą paslapčiomis, stovėdami miške, stebėjo ir partizanai. Dabar greta paminklo stovi tipinis genocido centro atminimo ženklas, skirtas partizanams Antanui Kiminiui-Laisvūnui ir Petrui Toleikiui-Šturmui, žuvusiems šioje vietoje 1951 metų lapkričio 4 dieną. Šalia stovi du didžiuliai mediniai kryžiai, kuriuos visai neseniai pastatė Gargždų klebonas kanauninkas Jonas Paulauskas.

Šioje vietoje Švėkšnos klebonas Sigitas Katkus aukojo gedulingas šv. Mišias, skirtas partizanų ir visų kankinių atminimui. Po šv. Mišių žygio dalyviai diskutavo, skanaudami kareivišką košę.

Renginį organizavo: Lietuvos šaulių sąjungos Vakarų (jūros) šaulių 3-ioji rinktinė (Klaipėdos apskrities), Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos narys Arūnas Barbšys ir Laisvės kovų ir tremties istorijos muziejus. Renginio partneriai – Klaipėdos rajono savivaldybės Tarybos narys Česlovas Tarvydas bei Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga.

Sabina VINCIŪNIENĖ

Lenkijoje triumfuoja dešinieji

Konservatyvioji Lenkijos partija „Teisė ir teisingumas“ spalio 25 dieną vykusius Seimo (kartu ir Senato) rinkimus laimėjo triuškinančia pergale, gavusi 37,6 procento balsų (235 vietas Seime iš 460). Ji galės sudarinėti vienpartinę vyriausybę. Negana to, su politine kaire save siejančios Lenkijos partijos nesugebėjo gauti nė vienos vietos. Kas gi nutiko Lenkijoje ir ko mes galime tikėtis iš pakitusios kaimynės?

Visų pirma šie rinkimai buvo iki tol šalį valdžiusios „Piliečių platformos“ partijos pralaimėjimas, kuri prarado apie trečdalį turėtų vietų Seime, šiemet surinkusi tik 24,09 procento balsų. Iki šiol „Piliečių platformos“ sėkmės receptas buvo savęs pristatymas, kaip šaunios, modernios partijos, kuri yra vienintelė alternatyva postkomunistinėms kairės jėgoms ir tariamai radikaliai „Teisės ir teisingumo“ partijai. „Piliečių platforma“ stokojo aiškiai išreikštos ideologijos, laikėsi centristinių ar centro dešinės pažiūrų, siūlė stabilumą, tačiau nesugebėjo užtikrinti ar bent pasiūlyti įtikinamo permainų plano. „Piliečių platformai“ laimėti rinkimus padėjo charizmatiškas lyderis Donaldas Tuskas, bet pastarasis pasitraukė iš Lenkijos vidinės politikos, dalies nuomone, pradėdamas „Piliečių platformos“ smukimą, dar kritiškesnės dalies nuomone – laiku palikdamas skęstantį laivą.

Tad „Piliečių platforma“, per ankstesnius rinkimus įtikusi visiems, nesugebėjo priimti visiems priimtinų sprendimų. Liberalams jie buvo nepakankamai liberalūs, kairesnės ekonomikos šalininkams – nepakankamai kairieji, o populistams – nepakankami populistai ir apskritai jau tapę „sistemos dalimi“. Tad anksčiau epizodiškai „Piliečių platformai“ reiškęs paramą roko dainininkas Pavelas Kukis ėmė ir sukūrė savo populistinį komitetą, kuris rinkimuose liko trečias (8,81 procento), tikėtina, nemažai balsų atėmęs iš tos pačios „Piliečių platformos“.

Dar vieni rinkimų pralaimėtojai – tai Lenkijos kairieji. Demokratinis kairės aljansas, Žalieji ir kiti numatė prastą savo pasirodymą, tad rinkimuose dalyvavo sudarę plačią koaliciją pavadintą „Vieninga kairė“. Bet ir toji nesugebėjo peržengti koalicijoms keliamo 8 procentų barjero (surinko 7,55 procento balsų). „Vieninga kairė“ nublanko prieš dešiniuosius, nes dauguma rinkimuose dalyvavusių partijų (ir laimėjusi „Teisė ir teisingumas“) kritikavo esamą valdžią, kaip per daug liberalią, tad iš esmės siūlė tą patį, tačiau „Vieningoji kairė“ nesugebėjo atsikratyti ekskomunistų ir karjeristų etiketės. Paskutiniu vinimi „Vieningos kairės“ karste tapo jaunatviškos socialistų partijos „Kartu“ atsisakymas dalyvauti kairiųjų partijų koalicijoje, apkaltinus ją, kaip desperatišką sovietinių kadrų bandymą išlikti valdžioje. Partija „Kartu“ savo ruožtu gavo vos 3,62 procento balsų, tačiau sudrebino kairįjį Lenkijos politinį sparną, nes metė iššūkį tradicinėms Lenkijos kairiųjų partijoms.

Tad partija „Teisė ir teisingumas“ sugebėjo mobilizuoti rinkėjus, iš dalies naudodama „Piliečių platformos“ taktiką – įsiteikti vidutiniam rinkėjui, kaip geriausia ar bent jau mažiausiai bloga alternatyva. Ir iš tiesų lenkiškieji konservatoriai, priešingai nei mūsų dešinieji, sugebėjo pritraukti ir kaimiškų vietovių gyventojų balsus. Ypač gerai „Teisė ir teisingumas“ pasirodė rytinėse Lenkijos provincijose. Tiesa, siekiant tokių rezultatų, teko sušvelninti retoriką, paslėpti radikaliuosius „Teisės ir teisingumo“ partiečius, į pirmines pozicijas išstumiant mažiau žinomus politikus. Svarstant, ar toks retorikos sušvelninimas neišvirs į konformistinius politinius sprendimus, galima pastebėti, kad Lenkijos konservatoriams užtenka nieko nedaryti, kad ji išliktų konservatyvi ir net sąlyginai tautiška. Tokius planus ir brėžia „Teisės ir teisingumo“ partija. Euro įvedimas kvestionuojamas, o kitos ideologinės sankirtos, šiandien Europos valstybėse keliančios aistras –šeimos sampratos ar abortų politikos liberalizavimas, –nustumtos į pašonę ir jokių permainų lenkai čia nenumato.

Pasikeitus valdžiai Lenkijos užsienio politika kardinaliai nesikeis. Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį, kad šiemet vykusius Lenkijos prezidento rinkimus irgi laimėjo dešinųjų kandidatas Andžėjus Duda, tad „Teisė ir teisingumas“ turės visiškai laisvas rankas įgyvendinanti savo užsienio politikos idėjas. Čia galima išskirti tris jos kryptis: santykius su Rusija, Vakarų valstybėmis ir Lietuva. „Teisės ir teisingumo“ partija, kildinanti save iš konservatyviojo nepriklausomybės judėjimo sparno, labai kritiška Rusijos veiksmų atžvilgiu. Ji net yra kritikavusi kitus Europos dešinuosius (Vengrijos premjerą Viktorą Orbaną) dėl per didelio nuolaidžiavimo Rusijai. Tad iš Lenkijos galime tikėtis griežtos retorikos Rusijos atžvilgiu. Taip pat Lenkijos dešinieji akcentuoja draugystės su JAV svarbą, mat mato ją kaip regiono saugumo užtikrintoją ir stabilizatorių. Kalbant apie santykius su Vakarų Europa, pasisakoma už plataus masto energetinę integraciją, tačiau į Europos Sąjungą žiūrima vis įtariau. Ypač Lenkijos dešinieji nepatenkinti privaloma pabėgėlių priėmimo kvotų sistema ir norėtų bent jau sumažinti Lenkijai tenkančias normas. Šiuo klausimu partija jau noriai bendradarbiautų su tuo pačiu anksčiau kritikuotu Vengrijos premjeru. Tad kyla klausimas, kiek toli gali nueiti konservatyvių Rytų Europos valstybių maištavimas prieš Europos Sąjungą, ir koks bus Lietuvos vaidmuo šioje intrigoje?

Rinkimus stebėjusius lietuvius galėjo nemaloniai nustebinti Voldemaro Tomaševskio vizitas „Teisės ir teisingumo“ partijos rinkiminiame štabe, švenčiant partijos pergalę. Nors tai sureikšminti per anksti, akivaizdu, kad V. Tomaševskis prašo ir tikisi naujųjų Lenkijos vadovų paramos, o pastarieji jo nesibaido. Taigi panašu, jog artimiausiais metais Lenkija turės tik vieną tikrą draugę – JAV, vieną priešininkę – Rusiją, o visi kiti liks tik partneriai, su kuriais verta bendradarbiauti, bet galima pabandyti ir apžaisti, siekiant savų politinių tikslų įgyvendinimo.

Manvydas ALMONAITIS

Įvykiai, komentarai

Tragedija, kurios neturėjo būti

Gal žemė pradėjo greičiau suktis, kad įvykiai joje keičiasi taip sparčiai, jog dažnai nespėjame pripras ti ir perprasti nei kas įvyko, nei kodėl... Ką tik aptarinėjome migrantų, plūstančių į Europos Sąjungą, sukeltą krizę, vėliau patraukė dėmesį olandų paskelbti Malaizijos „Boeing“ žūties ekspertizės rezultatai, paskui stebėjome Rusijos karinius veiksmus Sirijoje, nuo kurių šiek tiek atitolome, kai pas mus pačius kilo skandalas dėl dabartinės vyriausybės kai kurių ministrų nomenklatūrinio polėkio Druskininkuose, o jam dar nesibaigus vietinės reikšmės įvykius vėl pakeitė tarptautiniai – šįkart prieš pat Vėlines pasaulį supurtė žinia: virš Sinajaus pusiasalio sudužo Rusijos avialinijų „Kogalymavia“ lėktuvas „Airbus 321“, gabenęs 224 žmones. Spalio 31-osios rytą pakilęs iš Egipto, Šarm el Šeicho, orlaivis ore neišbuvo nei pusvalandžio, kai pasiekęs devynių su puse kilometrų aukštį subyrėjo ore... Tai baisi tragedija, akimirksniu nusinešusi 138 moterų, 62 vyrų ir 17 vaikų gyvybes. Nei keleiviai, nei lėktuvo įgula neturėjo jokių šansų išlikti gyvi. Šios nelaimės akivaizdoje tarsi ištirpo ankstesnieji neigiami požiūriai ir nesutarimai tarp žmonių. Tačiau ši nelaimė – ne priežastis pamiršti visą politinių įvykių kontekstą, lėmusį žmonių susipriešinimą. Kaip sakė vienas tikintis pažįstamas, „pasimeldžiau už Malaizijos „Boeing“ žuvusiuosius, pasimelsiu ir už Rusijos lėktuvo nelaiminguosius“.

Kodėl lėktuvas subyrėjo ore?

Iš gyvenimo praktikos žinoma, jog dažniausiai lėktuvų katastrofos įvyksta jiems kylant arba leidžiantis, o taip, kad lėktuvas dėl gedimų sudužtų ore, skrisdamas kreiseriniu greičiu, pasitaiko labai retai. Tad kas nutiko su „Kogalymavia“ orlaiviu? Kol kas ekspertai, tiriantys staigios lėktuvo katastrofos priežastis, kalba apie tris realiausias versijas. Viena iš jų – šalutinis, išorinis mechaninis poveikis. Pasak ekspertų, nėra tokios gedimų kombinacijos, kad lėktuvas netikėtai, staiga, įgulai net nespėjus sureaguoti, subyrėtų ore. Taip manyti verstų ir netrukus pasirodę islamistų pareiškimai, kad tai jų darbas. Tačiau ši versija neturėjo realaus pagrindo, nes numušti tokiame aukštyje skrendantį lėktuvą islamistai paprasčiausiai neturi kuo. Tam reikalingos raketinės sistemos. Be to, atradus išlikusias juodąsias dėžes ir pradėjus nagrinėti jų įrašus, paaiškėjo, kad pirmoji versija tikrai neturi pagrindo, nebūta jokio išorinio poveikio lėktuvui. Kita versija būtų logiškesnė – jei lėktuvas subyrėjo ore be jokio išorinio mechaninio poveikio, tai galbūt įvyko teroro aktas? Juk galėjo koks nors teroristas nepastebėtas į lėktuvą su bagažu įdėti sprogmenį. Panašus atvejis yra buvęs prieš 27 metus, kai virš Škotijos netikėtai subyrėjo lėktuvas – tik po kelių metų tyrėjams pavyko aptikti priežastį: bombos sprogimo žymę krovinių skyriuje. Tuomet nedidelis sprogimas krovinių skyriuje sukėlė išsihermetinimą ir lėktuvas dėl slėgio skirtumų atskiruose sektoriuose tiesiog susprogo.

Lygiai taip pat lėktuvas galėjo išsihermetinti dėl korozijos pažeisto korpuso, kuris neatlaikė padidėjusių apkrovų. Bet ir šią versiją tyrėjai linkę atmesti, nes lėktuvas buvo kruopščiai tikrinamas daug kartų. Vis dėlto bent kol kas realiausia kaip tik ši versija – pasirodo, lėktuvas 2001 metais buvo patyręs rimtą avariją, kai leisdamasis trenkėsi uodega į nusileidimo taką (tuomet lėktuvas dar nepriklausė rusų kompanijai „Kogalymavia“). Gerokai apdaužytą lėktuvą kruopščiai suremontavo ir vėliau jis skraidė nekeldamas jokių problemų nei ekipažui, nei keleiviams. Deja, galėjo likti plika akimi nepastebimi metalo įtrūkimai, kurie dėl metalo nuovargio sparčiai progresavo.

Kaip bebūtų, gal kada nors ir bus paskelbtos katastrofos priežastys, jeigu... jos apskritai bus paskelbtos. Pasižiūrėjus į naują melo ir propagandos srautą iš Rusijos „informacijos priemonių“, tuo verta suabejoti. Juk tuomet tektų kažkam iš Rusijos valdžios prisiimti atsakomybę ir už apgailėtiną civilinės aviacijos būklę, ir už tai, kad nepasirūpinama keleivių saugumu (jeigu pasitvirtintų teroro akto versija), ir už betvarkę bei korupciją tarp skrydžių saugumą kontroliuojančių institucijų, kurių yra ne viena ir ne dvi.

Kremliaus propagandos „lakštingalų“ giesmė tragedijos fone

Yra tokia Rusijos TV laida „Sekmadienio pokalbiai su Vladimiru Solovjovu“. Joje liete liejasi tiesmuka putinizmo propaganda ir melas. Taip jau sutapo, kad paskutinį kartą šią laidą stebėjau po oficialaus olandų pareiškimo dėl Malaizijos „Boeing“ žūties priežasčių: kokių tik pasakų tuomet nesekė Kremliaus lakštingalos, „komentuodamos“ olandų tyrėjų išvadas... Viena už kitą absurdiškesnes (jau nekalbant apie tai, ką jie sapaliojo dar anksčiau – tuojau po lėktuvo numušimo). Besiklausant tokių šnekų kilo vienintelis klausimas – kodėl jie taip tyčiojasi iš sveiko proto? Juk neįmanoma, kad bent kiek samprotaujantis žmogus galėtų tikėti tokiomis nesąmonėmis! Deja, tokia ir yra putinistinės propagandos esmė – trenkti per galvą tokia melo doze, kad net minčių nekiltų mąstyti.

Šioje laidoje (o ji vyko nuo tragedijos tepraėjus pusantros paros) kalbos buvo ne tokios tiesmukai bukos ir propagandinės, mat laidos rengėjai nedrįso atvirai spekuliuoti tragedija. Be to, laidoje dalyvavo daugiau aviacijos specialistų nei propagandininkų, tiesa, matėsi, kad ir jie parinkti – kad neleptelėtų, ko nereikia (kaip jau yra buvę). Taigi kalbos sukosi apie galimas katastrofos priežastis, buvę lakūnai ir instruktoriai dėstė argumentus dėl vienos ar kitos versijos. Aiškėjo viena (nors, tiesą sakant, tai buvo aišku seniai): Rusijos civilinės aviacijos būklė yra tragiška, blogiau yra tik Afrikoje. Didžiulė biurokratų armija, „reguliuojanti“ civilinės aviacijos reikalus, korupcija ir betvarkė, pelno vaikymasis nepaisant saugumo – paaiškėjo, jog pilotai kartais verčiami nepaisyti smulkesnių gedimų, kad tik skrydis įvyktų (galima suprasti lakūnus – jiems kelis mėnesius vėluoja atlyginimai, be to, kaip sakė vienas laidos dalyvis, jiems už nugarų stovi bedarbių pilotų armija). Visgi propagandinė laida nebūtų propagandinė, jei nepanaudotų žmonių nelaimės Kremliaus naudai: skambėjo ditirambai sovietinės aviacijos pasiekimams, apgailestauta, kad atsisakoma sovietinių konstruktorių sukurtų lėktuvų (bet nepasigirdo logiško paaiškinimo, kodėl oro transporto bendrovės mieliau perka naudotus „airbusus“ nei renkasi tėvyninės gamybos orlaivius), reikštos viltys, kad viskas paaiškės iššifravus juodųjų dėžių įrašus, mat darbo ėmėsi rusų specialistai, o ne „olandų tyrėjai“ (kurie, atseit, paskelbė nesąmonę apie tai, kodėl žuvo Malaizijos „Boeing“ virš Donecko 2014 metais).

Kliuvo Vakarams – jie galėjo būti suinteresuoti, jog teroristai susprogdintų lainerį, taip, girdi, būtų sugadinti Rusijos ir Egipto santykiai. Kliuvo ir pačiam Egiptui – jame vadovauja, matote, kažkokia neįgali vyriausybė, atsiradusi po „arabų pavasario“, kurį „išprovokavo Vakarai“. Besiklausant tokių išvedžiojimų, kilo įtarimas, kad Kremlius sumanė kažkokią velniavą prieš Egiptą ir dabar ieško pretesto. Kita vertus, o kas galėtų paneigti, jog tai ne pačių rusų darbas – juk panašiais metodais jau buvo pagrįstas karas prieš Čečėniją? (Vos tik Litvinenka pabandė paviešinti, kas iš tikrųjų susprogdino daugiaaukščius Rusijoje, kaip mat buvo nunuodytas rusų agentų – ar ir dabar nesulauksime kokio nors rusų žurnalisto ar buvusio „FSB“ darbuotojo mirties po to, kai jis paviešins žinąs, kas kaltas dėl „Kogalymavia“ lėktuvo žūties?)

Paslaptis, kodėl sudužo lėktuvas prie Smolensko, lieka neatskleista

2010 metų balandžio 10 dieną prie Smolensko įvyko precedento neturinti lėktuvo „TU – 154M“ katastrofa – tuomet žuvo kone visas Lenkijos politinis elitas su Prezidentu Lechu Kačinskiu priešakyje (lėktuvu taip pat skrido prezidento žmona, ginkluotųjų pajėgų generalinio štabo vadas generolas Francišekas Gagoras, užsienio reikalų viceministras Andžejus Kremeris, paskutinis Lenkijos prezidentas tremtyje Ryčardas Kačorovskis, Lenkijos seimo pirmininko pavaduotojas Ježy Šmajdzinskis, Senato pirmininko pavaduotojas Kžyštofas Putra, Lenkijos tautos atminties instituto pirmininkas Janušas Kurtyka, Nacionalinio saugumo biuro viršininkas Aleksandras Ščygla, Lenkijos kariuomenės lauko vyskupas divizijos generolas Tadeušas Ploskis, Lenkijos kariuomenės ortodoksų ordinaras arkivyskupas brigados generolas Mironas Chodakovskis, taip pat Lenkijos nacionalinio banko vadovas Slavomiras Skžypekas, įstatymų leidėjos Izabela Jaruga Novacka ir Jolanta Šymanek-Dereš, valstybės sekretorius Pavelas Vypychas, prezidento kanceliarijos vadovas Vladyslavas Stasiakas, valstybės sekretoriaus pavaduotojas Mariušas Handzlikas, Kovos ir kančių paminklų apsaugos tarybos sekretorius Andžejus Pževoznikas, partijos „Teisė ir teisingumas“ deputatai Pžemyslavas Gosievskis ir Zbignievas Vasermanas).

Duodamas interviu Lenkijos laikraščiui „Gazeta Polska“, Jungtinių Valstijų karinių oro pajėgų generolas Valteris Žajko pareiškė, jog tai nebuvo atsitiktinė nelaimė. Pasak jo, tai buvo nusikalstama piktadarystė, įvykdyta su neišpasakytu pasitikėjimu savimi, tai buvo pasityčiojimas iš Lenkijos nepriklausomybės ir suvereniteto, antausis visai pasaulinei bendruomenei. Rusai ne kartą ėmėsi tokių teroristinės veiklos metodų – netgi pačioje Maskvoje, Čečėnijoje, ne kartą yra nužudę valstybių vadovus. Kažkada jie be jokių sąžinės skrupulų bandė nužudyti netgi popiežių Joną Paulių II, tad kas jiems reiškė pasiųsti į aną pasaulį keliasdešimt paprastų mirtingųjų?

Generolo nuomone, katastrofos priežastys (tiksliau – pretekstas) aiškios kaip diena: absoliuti dauguma Lenkijos visuomenės palaikė NATO, proamerikietišką ir provakarietišką šalies kursą. Absoliuti dauguma – katalikai. Štai kodėl šios daugumos nacionalinis elitas buvo sunaikintas per akimirką. Nes šie žmonės nebijojo parodyti tikrojo istorinės Rusijos veido, drįso rodyti ir dabartinius Rusijos, kaip Sovietų sąjungos teisių paveldėtojos, vykdomus tarptautinius nusikaltimus. Aišku ir tai, kad ne neutralizavusi Lenkijos Rusija nepajėgs išguiti iš Europos amerikiečių, susilpninti NATO ir sukurti savo interesus atitinkančią (ir pačių vadovaujamą) saugumo sistemą. Bet šiems planams labai trukdė Lechas Kačinskis, puikiai suvokiantis Lenkijos strateginę svarbą ir Rusijos interesus. Jis Rusijai buvo tarsi kaulas gerklėje.

V. Žajko stebėjosi, kodėl pasenusios konstrukcijos lėktuvas apskritai buvo naudojamas tokiems svarbiems asmenims skraidinti, negana to, tas lėktuvas neseniai buvo remontuojamas ir modernizuojamas Rusijoje, kompanijoje, priklausančioje Putino draugams ir rėmėjams. Bet didžiausią įtarimą žvalgybos generolui sukėlė dispečerių ir juos instruktavusio rusų generolo Benediktovo pokalbis leidžiantis lėktuvui, kuris niekaip neatitiko įprastinių procedūrų.

Prieš porą savaičių vykusius Lenkijos parlamento rinkimus laimėjo konservatoriška partija „Teisė ir teisingumas“, vadovaujama Lecho Kačinskio brolio Jaroslavo Kačinskio. Tarp jos artimiausių darbų – ir 2010 metų balandžio 10 dienos lėktuvo katastrofos prie Smolenkso tyrimo atnaujinimas.

Štai kiek minčių kyla apmąstant tragišką Rusijos keleivinio lėktuvo lemtį spalio 31-ąją.

Gintaras MARKEVIČIUS

Lietuvoje sužibo atminimo žvakutės partizanams

(atkelta iš 1 psl.)

Čia pat įamžintos ir partizanų kovos apygardos: kiekvienai iš jų pasodintas ąžuolas ir įrengta paminklinė lentelė, primenanti apygardos gyvavimo metus.

Seimo narė V. V. Margevičienė padėkojo akcijoje su vėliavomis dalyvavusiems Lietuvos Sąjūdžio Kauno skyriaus nariams, TS-LKD Centro skyriaus pirmininkės pavaduotojui Martynui Ubartui, kitų skyrių atstovams, taip pat šeimoms su vaikais.

Akcijos dalyviai uždegė žvakelių ir Lietuvos partizanų vado generolo Adolfo Ramanausko-Vanago bei jo žmonos partizanės Birutės Mažeikaitės-Ramanauskienės arešto vietoje. Šią vietą žymi paminklinis akmuo Kampo ir Kalniečių gatvių sankryžoje, Žaliakalnyje.

Raseinių rajono jaunieji šauliai

Akcijos dalyviai prie Rūpintojėlio paminklo Rokiškyje

LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas džiaugėsi, kad šiais metais akcija išsiplėtė ir į Kauno rajoną, kad sujungė kelių kartų žmones, kuriems istorija ir atmintis – labai svarbi.

„Ilgai dar atmintyje neišblės mūsų aplankyti paminklai Laisvės kovotojams Mastaičiuose, Garliavoje, Zapyškyje, Pažėrų pamiškėje, kur mus pasiekė linkėjimai nuo LPKTS garbės pirmininko Antano Lukšos, o Kluoniškių kaime – partizano Vytauto Balsio ir jo tėviškės kaimynų nuoširdus bendravimas. Svetingoji šeimininkė pasirodė beesanti signataro L.Milčiaus sesuo. Galutinis mūsų kelionės tikslas buvo Raudondvario bažnyčios šventoriuje pastatytų trijų kryžių Laisvės kovotojams aplankymas. Čia mus maloniai sutiko ir šių kryžių atsiradimo istoriją papasakojo monsinjoras A. Paulauskas“, – atminimo akcijos Kauno rajone akimirkas prisimena Gvidas Rutkauskas ir išsako viltį, kad kitais metais mūsų gretos bus žymiai gausesnės. (Plačiau apie akciją Kauno rajone skaitykite kitame „Tremtinio“ numeryje.)

Raseiniškių atminimo žvakutės įsižiebė daugelyje partizanų žūties vietų

Raseiniškiai spalio 30-ąją žvakutes uždegė daugelyje Raseinių krašto vietų, menančių partizanų žūtį. Išvykę iš Ariogalos, akcijos dalyviai atminties žvakutes Laisvės kovotojams uždegė Viduklėje, Alėjuose, Šiluvoje, Betygaloje, Raseiniuose.

Paskutinis sustojimas, jau saulei nusileidus ir gamtą apgaubus tamsai, buvo šalia Ariogalos esančiame Daugėliškių miške, kuriame ne taip seniai buvo atidarytas partizaninio karo istorijos pažintinis takas.

Dėkodamas visiems dalyvavusiems ir jauniesiems šauliams, kurie labai noriai prisijungė prie iniciatyvos, akcijos globėjas Raseinių rajone Audrius Bautronis prisiminė labiausiai įstrigusią vakaro akimirką, kai einant per kapines nuo Partizanų kalnelio Ariogaloje, vienas jaunasis šaulys savo iniciatyva uždegė žvakelę ir nuėjęs prie kiek atokiau esančio partizano kapo, kaip tikras karys tikram kariui atidavė pagarbą. Partizano kapą jaunasis šaulys žinojo, nes buvo dalyvavęs jo laidotuvėse.

Rokiškio atminimo akcijoje – amžininkų pasakojimai apie jaunystės kovas

Atminimo žvakučių akcijai susibūrę rokiškėnai aplankė kovotojų už Laisvę atminties vietas ir prisiminė jų auką savo kraštui Pagrandžių ir Pažąsėlių kaimuose, Sėlynės raiste, Panemunėlyje, Žiobiškyje ir Rokiškyje.

„Džiaugiuosi, kad šiandien susitinkame atminti, kad prisimename partizanus ir pagerbiame juos už pasiaukojimą dėl mūsų visų Laisvės. Dar smagiau, kad atminimo akcija suvienijo net tris kartas, kurios aplankė Rokiškio apylinkėse esančias žuvusių Laisvės kovotojų atminimo įamžinimo vietas. Jaunimui iš miesto gimnazijos ir suaugusiųjų mokymo centro didelį įspūdį padarė pokario įvykių liudininko Juozo Barisos pasakojimas apie jaunystės kovas bei ryžtą siekiant Laisvės savo kraštui. Uždegta žvakutė ir padėta gėlė tegu pasiekia kiekvieną išėjusiojo amžinojo poilsio vietą“, – mintimis dalijosi akcijos globėjas Rokiškyje Algis Kazulėnas.

Kaišiadoryse prisimintas didvyriškas Vasario 16-osios paminėjimas 1946-aisiais

Kaišiadorių krašto partizanų pagerbimui skirtas žygis prasidėjo Katedros aikštėje prie kankinio, Dievo tarno arkivyskupo Teofilio Matulionio paminklo. Vėliau prisimintos tremties aukos prie geležinkelio stoties. Visą žygį lydėjo Lietuvos Sąjūdžio steigėjo, architekto, Laisvės kovų dalyvių įamžinimo iniciatoriaus Stasio Petrausko pasakojimai. Aplankyta ir jo suprojektuota Didžiosios Kovos apygardos memorialinė koplyčia Kaišiadorių kapinėse. Trumpam stabtelėję Jono Misiūno-Žalio Velnio aikštėje, kur buvo niekinami nužudytų Laisvės kovotojų kūnai, akcijos dalyviai keliavo į Pašulių kaimo kapinaites, vėliau pasuko į Kruonį.

Kruonio partizanų istorija byloja apie didvyrišką Vasario 16-osios paminėjimą 1946 metais: „Šaltą naktį iš Vasario 15-osios į 16-ąją persikėlę per Nemuną trys Prienų krašto partizanai – Jurgis Krušinskas-Žiedelis, Pranas Žukauskas-Salmas ir Stasys Lekavičius-Gulbinas – bežygiuodami į Kruonio miestelį iškelti trispalvės, pakliuvo į NKVD stribų pasalą. Šalmas, sužeistas į kojį ir nematydamas kitos išeities, susisprogdino, o kiti du žuvo nuo priešo kulkų. Tai įvyko prie Darsūniškio, ties Lapainios upeliu. Partizanų kūnai buvo atvežti į Kruonio aikštę ir ten numesti, o po kelių dienų nugabenti į Gojaus šilą, esantį netoli Kruonio ir sumesti į apkasą“.

Šiandien Gojaus šile stovi kryžius, menantis masinę partizanų kapavietę, o kasmet rengiamas minėjimas Vasario 16-osios išvakarėse primena garbingą partizanų žygį.

„Per pusdienį sugebėjome aplankyti tik nedidelę dalį vietovių, susijusių su Kaišiadorių krašto partizanų veikla. Patys savo akimis galėjome įsitikinti, kaip plačiai buvo paplitęs tautos pasipriešinimas okupantams, kaip giliai jo pėdsakai įsismelkę į mūsų krašto gyvenimą ir netgi peizažą. Tikiu, kad ši puiki iniciatyva ilgainiui peraugs į visuotinį sąjūdį, kai kiekvienas kaimas ir miestas, kiekviena mokykla, bendruomenė ir parapija susiburs pagerbti atminimą tų Laisvės karių, kuriems turime būti dėkingi už laimę gyventi laisvoje valstybėje“, – sakė dr. Mantas Adomėnas, globojęs partizanų atminimo akciją Kaišiadorių rajone.

Atminimo žvakutės partizanams pasklido po visą Suvalkiją

Dieną prieš Visus Šventuosius vyko paskutinis akcijos renginys Suvalkijoje. Jau antrus metus akcijoje dalyvavo ir „Motorsport.lt“ visureigių entuziastai, o šiemet prisijungusi „Sintautų akademijos“ komanda padėjo išplėsti akcijos geografiją po visą Šakių ir dalį Kazlų Rūdos rajonų. Pagrindinis maršrutas driekėsi Tauro apygardos Žalgirio rinktinės teritorijoje: čia akcijos dalyviai aplankė memorialą Genocido aukoms Šakių miesto kapinėse, uždegė žvakeles prie paminklinio ansamblio Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanams.

(keliama į 8 psl.)

Sveikiname

Sveikiname **Adą ir Gediminą KELMELIUS**, bendro gyvenimo keliu einančius **60 metų,** ir **Adą KELMELIENĘ – 85-ojo** gimtadienio proga!

Pavasaris, ruduo –
jūs visada drauge,
Žiema ar vasara –
jūs visada šalia.
Ir šventės, ir draugai – jūs visada kartu,
Nelaimės ar vargai, petys petin abu.

Linkime ilgų metų, pakilios nuotaikos, sveikatos, ir dar daug dešimtmečių visu ryškumu tegul švyti ta žvaigždė, kuri jums suteikia energijos, laimės ir džiaugsmo.

Vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai

85-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusią Krasnojarsko kr. tremtinę **Aleksandrą GENČIENĘ.**

Ir tebūna ateinantys metai
Labai skalsūs, sveikatos pilni.
Na tai kas, kad jau rudenio metas –
Tu visiems reikalinga esi.

LPKTS Palangos filialas

Padėka

Dėkojame knygos „Tremties vaikai“ 2-osios dalies leidybai paaukojusiems

LPKTS Kėdainių filialo nariams – 100 eurų.

LPKTS valdybos pirmininkė
Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Beriozovkoje, kur augo beržai...

LPKTS valdybos nario Juozo Ylos šeimos gyvenimas tremtyje pažymėtas netekimais, skurdu, sunkiu suaugusiųjų ir vaikų darbu. Jo šaknys iš Anykščių krašto Kurklių valsčiaus darbščių ūkininkų Ylų ir Sereikų šeimų, siekusių, kad jų ūkiai klestėtų, vaikai būtų sotūs, išsimokslinę ir dori katalikai. Todėl sovietiniai okupantai ir rado pateisnimą jų deportacijai. Įrašė pažymoje: „Yla Jurgis ir jo šeima nelojalūs tarybų valdžiai...“, dabar šis įrašas saugomas Lietuvos ypatingajame archyve. Ir to pakako, kad šie taurūs žmonės būtų sugrūsti į sausakimšą gyvulinį vagoną, paversti beteisiais, niekinti ir kankinti.

Juozo tėvai – Jurgis Yla ir Liuda Sereikytė-Ylienė buvo kilę iš pasiturinčių ūkininkų. Tarp jų artimųjų buvo išsilavinusių ir patriotiškai nusiteikusių žmonių.

Juozo dėdė, tėvelio brolis, kunigas Stasys Yla buvo rašytojas, pedagogas, žurnalistas. 1932 metais įšventintas kunigu, dirbo savaitraščio „Mūsų laikraštis“ ir „XX amžius“ redakcijose, mokytojavo, dėstotyjavo universitete. 1940 metais pasitraukė į Vokietiją. 1943–1945 metais kalintas Štuthofo koncentracijos stovykloje. Vėliau dirbo Šv. Sosto delegatūroje Vokietijoje, o nuvykęs į JAV, buvo lietuvių bendruomenės tarybos nariu, Lietuvos katalikų mokslų akademijos akademiku. Nuo 1963 metų – Ateitininkų federacijos dvasios vadu. Parašė ir išleido 16 knygų. 1983 metais palaidotas Putname, Konektukio valstijoje, JAV.

Juozo teta, motinos sesuo, Apolonija Sereikytė baigė Kauno Vytauto Didžiojo universitetą. Buvo aktyvi skautė. Išrinkta Ateitininkų draugovės „Birutė“ pirmininke, prisidėjo leidžiant žurnalą „Naujoji vaidilutė“. Buvo Lietuvos katalikių moterų draugijos reikalų vedėja. 1936 metais Marijampolėje įstojo į Marijos Nekaltojo Prasidėjimo Vargdienių seserų noviciatą. Kaip sesuo Marija Augusta, 1940 metais organizavo Lietuvos moterų suvažiavimą. Bijodama represijų, 1940 metų rudenį iš okupuotos Lietuvos slapta pasitraukė į Vokietiją. Iš ten 1941 metų vasarą per Ispaniją išvyko į Argentiną, o 1943 metais pasiekė JAV. Čia pusę amžiaus buvo aktyvi visuomenininkė. Tai ji 1950 metais iškvietė kunigą Stasį Ylą į JAV. 1989 metais po ilgo gyvenimo užsienyje sesuo Marija Augusta pirmą kartą lankėsi Lietuvoje, dalyvavo pirmajame katalikiško moterų sambūrio „Caritas“ suvažiavime. 2002 metais palaidota Putnamo Dangaus Vartų kapinaitėse, JAV.

1935 metais ūkininkai Jurgis ir Liuda Ylos persikėlė gyventi į vienkiemį Luciūnų kaime (dabar Kurklių seniūnija, Anykščių rajonas), kur paveldėjo 26 hektarų ūkį, pasistatė erdvius namus, ūkinius pastatus, pasodino sodą. Vienas po kito jiems gimė sūnūs: Vytautas, Algimantas, Juozas. Ketvirtasis, Petras, gimė jau po karo, 1945 metais. Tėvų svajonei išauginti vaikus, suteikti jiems išsilavinimą nebuvo lemta išsipildyti. Okupantų supratimu, geriausieji Lietuvos žmonės turėjo atsidurti Sibire.

Apie tolimesnius šeimos vargus tremtyje papasakojo pats Juozas Yla: „Jau 1947 metais turėjome būti ištremti. Sužinoję apie egzekuciją, tėveliai su mumis pradėjo slapstytis. Namo sugrįžome po savaitės, trėmimams pasibaigus ir ešelonams iškeliavus į rytus. Susidorojimo su mūsų šeima priežastimi galėjo būti ir ta aplinkybė, kad tėveliai rėmė partizanus. Ne kartą jų būrys rado užuovėja mūsų sodyboje. Nakvojo namuose. Stribai jautė, kad partizanai pas mus lankosi, yra maitinami, rengiami. Girdėjome kalbų, kad kelis kartus stribai buvo įrengę partizanams prie mūsų namų pasalas, tačiau viskas baigdavosi laimingai, susidūrimų tarp jų neįvykdavo.

Žinoma, okupantas stengėsi parklupdyti ūkininkus – paskyrė dideles prievoles ir mokesčius. Trukdė ūkininkauti, laukai likdavo dirvonuoti, o už neatsiskaitymą su valstybe žmones sodino į kalėjimus. Mano tėvelis buvo įžvalgus žmogus: matydamas, kad išeities nėra ir nenorėdamas tapti beteisiu kolūkiečiu, 1948 metais paliko ūkį ir persikėlė gyventi į už 25 kilometrų esančią Ukmergę. Įsidarbino miesto statybose, mama prižiūrėjo mus, o mes – uoliai mokėmės. Vytautui tada buvo dvylika, man – aštuoneri, jauniausiajam Petrui – tik treji metukai. Saugumas mus nuolat sekė. Jie žinojo, kad dėdė kunigas Stasys Yla, išėjęs iš Štuthofo lagerio, kaip ir rašytojas Balys Sruoga nesugrįžo į Lietuvą, o gyveno Vokietijoje. Saugumiečiai pasikvietę tėtę siūlė jam parašyti laišką broliui, įkalbėti sugrįžti. Net pinigų už tai siūlė.

1951 metų spalio 2-osios vidurnaktį į mūsų butą Ukmergėje įsiveržė keturi ginkluoti saugumiečiai. Atėjusi į mūsų kambarį, mama tepasakė: „Mus išveža...“ Man tada buvo vienuolika, o šio žodžio saubingumą supratau jau vėliau, kai jis įsirėžė į mūsų gyvenimą. Buvo įsakyta per tris valandas susikrauti drabužius ir pasiimti maisto. Tačiau gyvenant mieste, jokių maisto atsargų neturėjome. Ačiū Dievui, sužinoję apie nelaimę, kaimynai mums atnešė gabalą lašinių ir maišą obuolių, kurie kelionėje tapo didžiausiu skanėstu.

Prie tėvelio kapo: Liuda Ylienė, Petras, Juozas, Algimantas, Vytautas. 1952 metų birželio 15-oji

Paryčiui Jonavos geležinkelio stotyje buvome sugrūsti į vagoną su dar penkiomis šeimomis. Kelionėje į Tomską vagonas tapo miegamuoju, valgomuoju, vaikų kambariu, svetaine ir tualetu. Tai buvo nekaltų žmonių, ypač vaikų ir jaunimo, pažeminimo ir kankinimų vieta.

Iš Tomsko plaukėme Obe apie šešis šimtus kilometrų į šiaurę. Ant stataus kranto stovėjusiame Naryme neįsikūrėme, o turėjome Paidugos upe baržomis plaukti iki Beriozovkos. Tačiau po pusdienio kelionės buvome išlaipinti Atatajevo kaime, nes upė užšalo. Apgyvendino mus pas vietos rusus. Greitai į klubą susitikti su mumis atėjo mažo ūgio leitenanatas, pasivadinęs komendantu, ir pasakė, kad nuo šiol jis mums yra „carj i bog“ (caras ir dievas – rusiškai). Mūsų gyvenimai priklausys jam. Jau vėliau šis „caras ir dievas“ Beriozovkoje vežiojo kilnojamą kiną, tada jau mes jį auklėjome.

Atrinko 54 tremtinius tinkamus miško darbams. Tarp jų pateko mano tėtis ir penkiolikmetis brolis Vytautas. Jie pėsčiomis per šešias dienas nuėjo apie 150 kilometrų į kirtavietę Beriozovkoje, per gilų sniegą mindami kelią rogėms, kuriose arkliukas tempė jų mantą ir darbo įrankius. Žmones ten suvarė į šaltus barakus. Net pailsėti nedavė – išvarė dirbti į miškus. Jie arkliais traukė rąstus. Tik gerokai vėliau miškuose pasirodė traktoriai. Žinoma, neįpratusiems prie tokio darbo lietuviams iš pradžių sekėsi sunkiau, o tai būdavo susiję su normų vykdymu ir maisto daviniu. Deja, po pusmečio tėtis nelaimingo atsitikimo metu susilaužė šonkaulius ir buvo paguldytas į ligoninę. Mirė po savaitės. Liko mama ir mes, keturi vaikai. Tėvelio mirtis šiuose kraštuose buvo pirmoji tarp lietuvių tremtinių. Dabar žiūriu nuotraukas prie tėvelio kapo ir galvoju, kaip ištvėrė netektį mama, kai šešioliktus metus ėjęs sūnus turėjo tapti mūsų maitintoju. Tačiau to neužteko: ir mama pradėjo dirbti lentpjūvėje, o mes trys pasukome į mokyklą. Greitai ir Algis, baigęs septynias klases, prisijungė prie miško darbininkų.

Atsidusome tik tada, kai plati mūsų giminė pradėjo siųsti siuntinius su maisto produktais. Mes uogavome, žvejojome, turėjome daržiuką. Tačiau tuomet užgriuvo nauja bėda: liga į lovą pagulde ir mamą.

Į Lietuvą sugrįžau 1956 metais. Mane priglaudė mamos brolis. Brolį Algimantą tuoj pat pašaukė į sovietinę armiją. Serganti mama, Vytautas ir Petras 1958 metais gavo žinią, kad jie laisvi. Niekuomet mums nebuvo išblėsusi svajonė grįžti į Lietuvą. Tad visi trys grįžo į Ukmergę pas mamos seserį. Tėviškė sugriauta, gyvenamas namas pervežtas į kitą vietą, ten įrengta kolūkio kontora. Mamą paguldė į Ukmergės ligoninę. Saugumas pareikalavo, kad Vytautas per 24 valandas paliktų Ukmergę. Ir tik gerų žmonių padedamas Kaune jis prisiregistravo ir gavo darbą. Mamos sveikatai komplikavusis, ją pervežė į Kauno klinikas. Ten ji greitai mirė. Diagnozė – vėžys. Jai tebuvo penkiasdešimt metų. Mes likome vieni, tačiau buvome užgrūdinti gyvenimo. Kiekvienas ieškojom savo gyvenimo kelio. Išvykome gyventi į Kauną, siekėme mokslo, sukūrėme šeimas, užauginome vaikus, džiaugiamės vaikaičiais. Šiandien tiems berniukams nuotraukoje, 1952 metais stovėjusiems prie tėvelio kapo, jau bėga aštunta dešimtis. Pragyvenome anksti mirusius tėvus, tačiau juk kiekvienam duota tiek, kiek jis gali pakelti...

Prasidėjus Atgimimui, nutarėme, kad artimųjų palaikai turi ilsėtis Lietuvos žemėje. Su tokiu ketinimu 1989 metais mes, keturi broliai Ylos, Algis ir Aleksandra Gražiai bei Julius Tamošaitis leidomės kelionėn į Sibirą. Žinoma, ši kelionė buvo daug paprastesnė: iki Tomsko nuskridome dideliu lėktuvu, iš ten į Beriozovką – lėktuvėliu AN-2. Dvi dienos kelio, ir mes jau prie savųjų kapų. Žinoma, leidimus palaikams išsivežti gavome pamaloninę degtinėle vietos valdininkus. Beriozovkoje apsistojome pas pažįstamus ukrainiečius, nes lietuvių neliko. Nuėję į kapines, radome po trijų dešimčių metų pasikeitusią aplinką, sulūžusius kryžius. Vietiniai stebėjosi, kad išleidžiame didelius pinigus, gaišiname laiką dėl mirusiųjų kaulelių. Matyt, jiems Dievulis nedavė to, ką mes turime...

Cinkuotose dėžėse, apsiūtose medžiaga, surinkome artimųjų kaulelius. Porą dienų paklaidžiojome tremties keliais ir takeliais Beriozovkoje. Joje tuo metu, kai mes gyvenome buvo virš trijų šimtų šeimų, tarp kurių – šešios dešimtys lietuvių, nedaug kas beliko. Pamatėme, kad jau ir upė, kuria buvo plukdomi rąstai, nusekusi, užteršta, o mes kadaise joje maudėmės, žvejojome, net gėrėme jos vandenį. Sustojau prie barako, kur tuomet gyvenome šešios šeimos. Dar kartą atsisveikinau su mums buvusia nesvetinga žeme. Taip tėvelio kauleliai po trijų dešimčių metų buvimo svetimoje žemėje atgulė Ukmergės kapinėse, greta mamos.“

Spaudai paruošė
Stanislovas
ABROMAVIČIUS

LR ministras Antanas Endziulaitis – vienas iš 79, sušaudytų Sverdlovske

1941 metų tragiškomis lietuvių tautos sovietinio genocido dienomis Rusijos NKVD suėmė kelis tūkstančius Lietuvos šviesuolių. Juos išgabeno į Rusijos ir tuometinio Kazachstano lagerius. Į Šiaurės Uralo (Sevuralag) lagerius buvo atgabenti 253 kaliniai – lietuviai, žydai, lenkai, rusai, gyvenę ir NKVD suimti Lietuvoje. Tarp jų buvo Lietuvos valstybinių įstaigų vadovai, aukšto rango karininkai, teisėjai, prokurorai, kunigai, mokytojai, gydytojai ir kitų profesijų žmonės, baigę aukštuosius mokslus. 79 iš jų 1942 metų spalio-gruodžio mėnesiais buvo sušaudyti. Nepardavę okupantams užsavo gyvybę sąžinės ir proto. Tarp jų buvo 8 Lietuvos ministrai. Vienas iš jų Antanas Endziulaitis.

Antanas Endziulaitis gimė 1895 metais lapkričio 18 dieną Marijampolės apskrities Antanavo valsčiaus Gaisrių kaime mokytojo Motiejaus Endziulaičio ir motinos Gabrielos Filanavičaitės-Endziulaitienės daugiavaikėje šeimoje. Endziulaičių šeimoje gimė ir užaugo 5 vaikai: Vytautas, Antanas, Vaclovas, Marija ir Jadvyga. Visi baigė aukštuosius mokslus. Antanas Endziulaitis baigė Marijampolės gimnaziją, evakuotą į Jaroslavlį. 1915–1918 metais Jaroslavlyje dirbo Lietuvos draugijoje nukentėjusiems nuo karo šelpti. 1917–1918 metais buvo tos draugijos valdybos narys. 1918 metų liepą grįžo į jau nepriklausomą Lietuvą. Tada išrinktas į Marijampolės laikinąją miesto tarybą. Nuo 1918 metų gruodžio 30 dienos dirbo Spaudos biure prie Ministrų kabineto, vėliau vadovavo Propagandos skyriui. Nuo 1919 metų sausio 5 dienos tapo Lietuvos Krašto apsaugos ministerijos ypatingų reikalų valdininku. Tais pačiais metais baigė Kauno Karo mokyklą. Įgijo Lietuvos kariuomenės leitenanto laipsnį. Paliktas šioje mokykloje dirbti vyriausiuoju instruktoriaus padėjėju. Po to dirbo Krašto apsaugos ministro adjutantu. 1922 metų gegužės 5 dieną paleistas iš kariuomenės ir įpareigotas baigti aukštąjį mokslą. Įstojo į Lietuvos universiteto Teisių fakultetą ir jį baigė 1924 metais. Dar studijuodamas tapo Žemės fondo departamento direktoriumi. Žemės reformos valdybos nariu. Tapęs Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministru neilgai tepabuvo, nes 1926 metais išrinktas į Lietuvos Respublikos Seimą. Ten dirbo krikščionių demokratų frakcijos atstovu.

Tuometiniame Lietuvos Seime, kaip, beje, ir dabartiniame, vyko smarki dešinės ir kairės frakcijų konfrontacija dėl pagrindinių valstybės valdymo reikalų. Socialdemokratai ir valstiečiai liaudininkai nuolat puolė krikščionis demokratus dėl kiekvienos smulkmenos. Vidaus reikalų ministrui nuolat tekdavo aiškintis Seime. Paleidus Antrąjį Seimą, 1926 metų gegužės 8–9 dienomis rinkimus laimėjo socialdemokratai su valstiečiais liaudininkais ir Lietuvoje prasidėjo kelio į bolševikinės Rusijos glėbį tiesimas. Komunistų įžūlumas pasiekė kraštutinumą.

Antanas Endziulaitis kartu su Krikščionių demokratų partijos atstovais pateko ir į Trečiąjį Lietuvos Seimą.

1995 metais, minint 100-ąsias šio garbingo žmogaus gimimo metines, iliustruotas savaitinis laikraštis „Dienovidis“, redaguotas Aldonos Žemaitytės, paskelbė jo kalbas, pasakytas Seime 1926 metų liepos 21 ir spalio 1 dienomis. Pirmoji jo kalba pasakyta, svarstant Seime planuojamą 1927 metų valstybės biudžeto įstatymo projektą.

A.Endziulaitis kategoriškai ir labai griežtai pasisakė prieš įstatymo projekto tvirtinimą, nes jame pagrindinis socialdemokratų dėmesys buvo nukreiptas į mokesčių valstybei mažinimą. Jo nuomone, „šis biudžeto įstatymas turėjo būti socialistinio bloko pažadų, kuriuos jie davė rinkėjams, vykdymas. Rinkimų metu esate žadėję, kad mokesčių piliečiams nereikės mokėti, kad mokesčiai yra sunkūs, kad jūs nuo mokesčių atpalaiduosite piliečius, kad kelių nereikės taisyti, kad kelių taisymas yra tik krikščioniškos daugumos išmislas. Girdi, kai mes ateisime į valdžią patys sutaisysime kelius ir taip toliau. Tie visi pažadai virto burbulu…“

Dar aštresnė Antano Endziulaičio kalba, pasakyta Seime 1926 metų spalio 1 dieną. Joje Seimo narys apkaltino kairiąją Seimo daugumą pažadų nevykdymu, valstybės pamatų griovimu. „Vos tik laimėjo „tikroji demokratija“, tučtuojau pasipylė streikų banga. Kas tik nestreikavo? Nėra įmonės, kur nebuvo ar dabar nebūtų streiko. Tiesa, streikai mūsų įstatymais leidžiami, bet ne apie tai kalba. Nelaimė – prasidėjo ekscesai, ir jie daromi padedant tiems agentams, kuriems mūsų nepriklausomybė tiek terūpi, kiek ir kai kuriems jūsų. Vyriausybė žemai tam šūkiui nusilenkė ir padarė taip, kaip profsąjungininkai reikalavo. Vyriausybė nustatė, kad privati nuosavybė nėra saugoma streiko metu. Ir nepaisant to, kad Konstitucija nuosavybės teises saugo, prekės streiko metu vyriausybės aiškinimu neleidžiamos išvežti ir tuo pačiu nuosavybės principas laužomas. Remiantis šiais faktais mes dar labiau įsitikiname, kad Lietuvą valdo ne Vyriausybė, bet profsąjunga, prieš kurią mūsų Vyriausybė galvas lenkia. Šitokia padėtis yra nenormali ir žalinga valstybei. Komunistai, kurių tikslai yra ponams žinomi, tokią padėtį gali kaip tik nori išnaudoti ir paskelbti Lietuvoj komunistinį rojų. Jie nesnaudžia. Šiuo momentu pradeda dar aktyviau veikti. Svarbiausias jų tikslas – demoralizuoti administracijos aparatą, pažeminti jo autoritetą ir įvaryti jam baimę. Šiame darbe jie suranda talkininkų tarp jūsų; jūs kaip tik prie senosios Vyriausybės ir rinkimų metu, būtent, tą darbą padėjote dirbti. Ir dabar, sakau, tam darbui padedate… Ir štai kokį liūdną vaizdą matome: žmonės, kurie 1919 metais nevalgę, alkani, nemigę, basi kovojo su bolševikais, su bolševikų agentūra ir agentais, buvo siunčiami iš tos įstaigos, kurioje tuo metu komisaru buvo tas pats ponas Požela, dabartinis Vidaus reikalų ministras. Jis tapęs ministeriu kemša tuos žmones į kalėjimus. Kemša savavališkai, be teisėto pagrindo, nepaisant to, kad pagal Lietuvos Konstituciją be teismo nutarimo žmogui laisvės atimti negalima“.

1941 metų birželio 14-ąją Antanas Endziulaitis, kaip ir daugelis šviesiausių Lietuvos žmonių, atsidūrė Gulage. Sušaudytas Sverdlovsko kalėjime 1942 metų gruodžio 10 dieną.

Prof. Ona VOVERIENĖ

Dievo tremtis

Sovietmečiu tremtį patyrė ne tik žmonės, bet ir Dievas. Gal toks pasakymas atrodo ir pritemptas, bet taip buvo. To meto ideologus Dievo buvimas gąsdino bene labiausiai, nes jie juk atėjo kaip savų dievų, pasiryžusių sukurti naują, sovietinį žmogų, savo laimės ir likimo kalvį, apaštalai. Dievo galią jie, matyt, jautė giliau. Nes daugeliu atvejų jų antireliginė veikla nebuvo vien tik kova su prietarais. Tai buvo paranojinė baimė, kai gąsdina bet kokia užuomina, bet kokia aliuzija, net pati nekalčiausia metafora...

Galimas dalykas, kad tuos pačius veiksmus motyvavo ir noras valdyti visas situacijas, visas sritis, kiekvieną dailininko potėpį, poezijos eilutę, romano puslapį... Žiūrėdami iš laiko perspektyvos ir nežinodami visų detalių mes neretai apkaltinam autorių, jo pasaulėžiūrai primesdami prašalaičiui atpažįstamą jos atšvaitą.

Skaitytojui noriu pristatyti du vieno Juditos Vaičiūnaitės eilėraščio vaikams, rašyto 7–8 dešimtmečių sankirtoje, variantus. Eilėraštis buvo siūlomas „Genio“ žurnalui. Kaip žinia, tai ikimokyklinio ir jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikams skirtas žurnalas, o vaikams skirti leidiniai tuomet priklausė LLKJS Centro komitetui. Juos leido LKP CK leidykla. Žurnalui tuo metu dar vadovavo Vytautas Barauskas. „Dar“, – nes 1971 metais jį pakeitė Stasys Jusionis.

Taigi šiam žurnalui Judita Vaičiūnaitė nusiuntė pluoštą savo kūrinių, tarp kurių buvo ir mus dominantis eilėraštukas „Dievo karvytė“. Šiame vieninteliame eilėraštyje buvo pavartotas žodis Dievas, ir nepaisant to, kad visame eilėraštyje nėra nė užuominos į religinį kontekstą, jo pakako, kad eilėraštis patirtų nemenką metamorfozę. Pirmasis variantas išlikęs su redakcijos darbuotojo taisymais: raudonu pieštuku pakoreguotas pavadinimas ir pirmoji bei dvi paskutinės pirmo posmo eilutės. Šalia šio posmo pastaba: „Gal į tą pusę?“

Taškuotoji „Dievo karvytė“ kėlė grėsmę, kad esami ir būsimi spaliukai ims ir paklaus: o kas tas Dievas ir kodėl jo karvytės kitokios nei žmonių? Ir kaip jiems visa tai paaiškinsi iš lenininių pozicijų? Taigi nors panašūs smulkmeniški kūrinių redagavimai ir perrašymai, atrodo, turėtų būti būdingesni 5–6 dešimtmečiams, asmenybės kulto ir griežtos cenzūros tarpsniui, minėtas eilėraštis nebuvo išspausdintas toks, koks užgimė iš poetės plunksnos.

Autorei teko arba sutikti su pasiūlyta redagavimo kryptimi, arba nekreipti dėmesio. Pirmuoju atveju buvo išgelbėtas poetiškas eilėraštis, antruoju atveju galėjo likti nepublikuoti visi, ir tai būtų mažiausia blogybė. Kad nebūtų buvę ir didesnės – sunkiai tikėtina. Taigi ji priima pasiūlytą pavadinimo, pirmosios ir dviejų paskutinių eilučių perrašą, po kurios pirmas posmas tampa šiek tiek grubesnis, sunkesnis, antras posmas išlieka nepakitęs, o prarastoji pirmo posmo ketvirta eilutė, visam eilėraščiui teikusi lengvumo, panaudojama prikurtam trečiam posmui. Taip poetė išsaugo meninę eilėraščio kokybę, bet eilėraštis netenka būtojo intertekstualumo, sakralinio plano, mitologiškumo, paslapties ir žaismingumo.

Laima ARNATKEVIČIŪTĖ

Dievo karvytė

Tiek saulės! Aš –
Dievo karvytė.
Raudoni taškuoti sparneliai
Ant purvino tinko švyti
Ir patys į dangų kelia.

Tiek saulės – lietuj sužvilgus,
Ji stogus šviesa užtvindo.
Supuos ant balkono
smilgos –
Ant šilto geltono spindulio...

Boružė

Tiek saulės! Esu boružė.
Raudoni taškuoti sparneliai
Į vaiskų pusiaudienio
ūžesį
Nuo purvino tinko kelia.

Tiek saulės –
lietuj sužvilgus,
Ji stogus šviesa užtvindo.
Supuos ant balkono
smilgos –
Ant šilto geltono spindulio

Prabusk! Jau ir saulė teka.
Jau mano margi
sparneliai
Ant purvino tinko dega
Ir patys į dangų kelia.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina: 1 mėn. – 2,36 euro.

Pagerbtas buvęs Laisvės kovų dalyvis, Lietuvos garbės šaulys

Prieš metus amžinybėn išėjo buvęs Laisvės kovų dalyvis, Lietuvos garbės šaulys, sąjūdietis, buvęs Adolfo Ramanausko-Vanago šaulių 4-os kuopos vadas, Laisvės kovų atminimo įamžinimo iniciatorius, Laisvės kovų dainų ansamblio „Žilvitis“ vadovas Gediminas Karauskas.

Spalio 24 dieną Veisiejuose, Sąjūdžio ąžuolyne, pasodintas jam skirtas atminimo ąžuolas. Susirinkusiuosius pasveikino renginio organizatorė Lazdijų rajono savivaldybės tarybos narė Janina Ražukienė. Ji priminė Sąjūdžio ąžuolyno įkūrimo istoriją, džiaugėsi, kad dar vienas ąžuolas, žaliuodamas šiame kalnelyje, įprasmins Lazdijų kraštui nusipelniusio žmogaus atminimą. Apie Gedimino Karausko gyvenimą, jo kovą už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę pasakojo Lazdijų Laisvės kovų muziejaus muziejininkė Irina Radvilavičienė.

Daug šiltų žodžių, skirtų Gedimino Karausko atminimui, išsakė Lazdijų rajono savivaldybės meras Artūras Margelis, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio vyriausiojo gynybos pajėgų vado generolo Adolfo Ramanausko-Vanago duktė Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė, profesorius Juozas Galdikas, patriotines dainas atliko Laisvės kovų dainų ansamblis „Žilvitis“.

Gediminas Karauskas aktyviai dalyvavo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos veikloje, įvairių patriotinių renginių visuomenei, ypač jaunimui, organizavimo veikloje. Už nuopelnus Lietuvai ir gimtajam kraštui jam įteikta daug garbingų apdovanojimų: Lietuvos šaulių sąjungos 90-mečio medalis „Už tarnystę Tėvynei“ (2009), Vasario 16-osios „Laisvės Angelo statulėlė“ (2011), 2012 metais jam suteiktas Lietuvos šaulių sąjungos garbės šaulio vardas bei daugybė kitų garbingų apdovanojimų ir padėkos raštų.

Pasodinus atminimo ąžuoliuką, Veisiejų Šv. Jurgio bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios už G. Karauską, vėliau renginio dalyviai rinkosi į Veisiejų kultūros namus, kur stebėjo vaizdo medžiagą apie aktyvią G. Karausko visuomeninę veiklą bei dalijosi prisiminimais apie šią garbingą asmenybę, pašventusią savo gyvenimą Lietuvai, gimtajam kraštui ir jo žmonėms. Labai gražiai į atminimo renginį įsiliejo vyresnieji šauliai ir jaunieji šauliukai.

Artėjant Vėlinėms bei pagerbiant šį ir kitus Laisvės kovų dalyvius renginio organizatoriai, Lazdijų šaulių sąjungos nariai, Alytaus apskrities karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės Lazdijų generolo Adolfo Ramanausko-Vanago šaulių 4-osios kuopos jaunieji šauliai, buvę Lazdijų rajono sąjūdiečiai, politiniai kaliniai ir tremtiniai Lazdijų miesto kapinėse uždegė atminimo žvakelių ant G. Karausko kapo bei paminklo 1944–1953 metais Lazdijų apylinkėse žuvusiems Dainavos apygardos partizanams, politiniams kaliniams ir tremtiniams atminti.

Auksutė RAMANAUSKAITĖ-SKOKAUSKIENĖ

Skelbimai

Dėl paramos memorialinio paminklo statybai Kryžkalnyje

Praėjo 25 metai, kai atkūrėme Lietuvos nepriklausomybę. Tačiau iki šiol Lietuva nėra deramai pagerbusi už Laisvę kovojusių ir gyvybę paaukojusių savo sūnų atminimo.

Kryžkalnyje kunigo, prelato Alfonso Svarinsko iniciatyva iš paaukotų lėšų pradėtas statyti memorialinis paminklas, skirtas tūkstančių žuvusių partizanų atminimui.

Memorialinio paminklo statybos finansavimu ir statyba rūpinasi Lietuvos laisvės kovos sąjūdis (LLKS). Šiuo metu statybai sukaupta ir panaudota 56 719,54 euro (195 841,23 lito). Darbų užbaigimui reikia dar apie 159 300 eurų (550 031 lito).

Maloniai prašome, pagal jūsų galimybes, finansiškai paremti memorialo statybą. Pinigus galite pervesti į LLKS (Sodų g. 3, LT-35009 Panevėžys, įmonės kodas 290770650) tikslinę sąskaitą Swedbank AB Nr. LT32 7300 0101 0944 8557. Pageidautina nurodyti, ar sutinkate, kad jūsų įmonė ar jūs asmeniškai, kaip memorialo statybos rėmėjai, būtumėte įamžinti memoriale.

Ačiū už jūsų gerumą.

Lietuvos laisvės kovos sąjūdis

LPKTS Kauno filialas kviečia apsilankyti būstinėje, sumokėti nario mokestį, patikslinti anketinius duomenis.

Taip pat kviečiame norinčiuosius dalyvauti filialo veikloje įstoti į mūsų gretas.

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 2-as aukštas, 3 kabinetas; tel. (8 37) 323 197. Dirbame nuo pirmadienio iki penktadienio 10.30–16 val.

Užjaučiame

Dėl buvusios politinės kalinės Elvyros Savickienės mirties nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Lietuvos politinių kalinių sąjunga

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Aleksandras Pečiulis
1926–2015

Gimė Telšių aps. Tverų valsč. Užpelių k. ūkininkų šeimoje, auginusioje penkis vaikus. 1950 m. buvo suimtas, kaip partizanų ryšininkas, nuteistas kalėti 25 m. Kalėjo Magadane. 1956 m. grįžo į Klaipėdą, dirbo Bandomojoje laivų remonto įmonėje. 1958 m. su žmona Genovaite Monika sukūrė šeimą ir užaugino tris sūnus. Buvo ilgametis Klaipėdos PKT sąjungos narys, ilgą laiką dalyvavo saviveikloje.

Palaidotas Klaipėdos Joniškės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnus su šeimomis ir artimuosius.

Klaipėdos PKT sąjunga

Palmyra Karbauskaitė-Plauškienė
1929–2015

Gimė Šilalės r. Bokštų k. devynis vaikus auginusioje ūkininkų šeimoje. Mirus motinai, vaikai liko našlaičiais, vėliau juos augino pamotė. 1951 m. tėvą, pamotę, Palmyrą, dvi seseris ir brolį ištrėmė į Irkutsko sr. Bratsko r. Tuo metu už politinę veiklą jau kalėjo trys jos broliai. Palmyrai ir kitiems šeimos nariams teko dirbti sunkius miško plukdymo darbus. 1956 m. Palmyra grįžo į Lietuvą. Apsigyveno pas seserį Šilalės r., vėliau persikėlė į Šilutę. Dirbo Šilutės Hidraulinių pavarų gamykloje. Ištekėjo. Vaikų nesusilaukė.

Palaidota naujosiose Šilutės kapinėse.

Užjaučiame vyrą, seserų ir brolių šeimas.

LPKTS Šilutės filialas

Adolfas Ašmantas
1626–2015

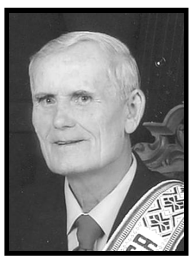

Gimė Klaipėdoje geležinkelio mašinisto Petro ir Juzefos Ašmantų šeimoje, auginusioje keturis vaikus – du sūnus ir dvi dukteris. Visa šeima, išskyrus vyresnį brolį, kurio likimas nežinomas, 1941 m. pirmu ešelonu, ištremta prie Laptevų jūros į Jakutsko sr. Trofimovkos gyv. 1955 m. sukūrė šeimą su to paties likimo drauge Irena Jurkute. Tremtyje susilaukė pirmojo sūnelio. Iš tremties grįžo 1957 m. Klaipėdoje apsigyventi nebuvo leista, todėl įsikūrė Šiauliuose. Adolfas dirbo vairuotoju. Lietuvoje šeima susilaukė dar keturių sūnų. 1994 m. persikėlė gyventi į Kuršėnus, įstojo į LPKTS Kuršėnų filialą ir abu su žmona Irena pradėjo dainuoti buvusių tremtinių chore „Tremties varpai“.

Palaidotas Šiaulių miesto Ginkūnų kapinių tremtinių sektoriuje.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų šeimas ir artimuosius.

LPKTS Kuršėnų filialas, choro „Tremties varpai“ kolektyvas

Juozas Vytautas Baziukas
1926–2015

Gimė Vilkaviškio aps. Steiniškių k. Mokėsi Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje. 1947 m. besimokydamas septintoje klasėje buvo suimtas, apkaltintas antisovietine veikla ir nuteistas 10 m. lagerio. Kalėjo Intos lageriuose. Išleistas į laisvę 1955 m. nuvažiavo pas ištremtus tėvus į Krasnojarsko kr. Maklakovą. Ten sukūrė šeimą, vedė tremtinę. Į Lietuvą grįžo 1961 m. su šeima apsigyveno Kurtuvėnuose, vėliau Šiauliuose, dirbo statybose, o 1973 m. įsikūrė Marijampolėje. 1968 m. baigė statybos technikumą, dirbo meistru, vėliau darbų vykdytoju. Užaugino dukterį ir sūnų.

Palaidotas senosiose Marijampolės kapinėse.

Su liūdesiu užjaučiu žmoną, dukterį, sūnų, vaikaičius, gimines ir artimuosius.

Buvusi Intos lagerių bendražygė A. Sidaravičienė

ISSN 2029-509X
Leidėjas LPKTS
Tremtinys
Redaktorė Jolita Navickienė.
Redakcija: Austėja Žostautaitė, Vesta Milerienė.
Maketavo Ignas Navickas
Įmonės kodas 3000 32645
Ats./sąsk. Nr.LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas
Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com,
Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas
2 spaudos lankai
Tiražas 2160 egz.
Kaina 0,58 euro
„Tremtinį“ remia „Lietuvių fondas“
Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

Vėlinių dieną

LPKTS Kauno filialo nariai Petrašiūnų kapinėse „Tautos kančios“ memoriale

Kauno buvusių tremtinių choras „Ilgesys“ Jono Sakelio nuotraukos

Lapkričio 2-ąją – Mirusiųjų pagerbimo (Vėlinių) dieną LPKTS Kauno filialo nariai, miestiečiai susirinko Petrašiūnų kapinėse prie „Tautos kančios“ memorialo paminėti negrįžusiųjų iš Sibiro platybių atminimo.

Žodį tarti buvo pakviesti LR Seimo narys prof. Arimantas Dumčius, LR Seimo narė TS-LKD frakcijos pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė, TS-LKD partijos pirmininko Gabrieliaus Landsbergio pavaduotoja Aistė Gedvilienė, LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė, Kauno filialo valdybos pirmininkas Juozas Savickas, memorialo projekto autorius Vaclovas Sakalauskas ir kiti. Renginyje dalyvavo Kauno buvusių tremtinių choras „Ilgesys“, vadovaujamas Bronės Paulavičienės ir Mindaugo Šikšniaus. Gražiai skambėjo atliekamos choro giesmės ir dainos, pabaigoje sugiedota „Tautiška giesmė“.

Šį puikų renginį, skirtą paminėti labai skaudžią Lietuvos praeitį, vedė Kauno savivaldybės Kultūros skyriaus vyriausiasis specialistas Vilius Kaminskas.

LPKTS Kauno filialo nariai nuoširdžiai dėkoja visiems prisidėjusiems prie šio renginio organizavimo, uždegusiems žvakelių, padėjusiems gėlių.

Jūratė ANTULEVIČIENĖ

Moksleiviai padeda tvarkyti kapines

Spalio 22 dieną Šiaulių Didždvario gimnazijos pirmokai po pamokų kartu su istorijos mokytoja Valda Knizikevičiūte atvyko į Šiaulių miesto Ginkūnų kapinių tremtinių sektorių. Atvyko į talką – grėbti nukritusių lapų. Mokytoja trumpai papasakojo apie sunkią tremtinių dalią, partizaninį pasipriešinimą. Eduardas Manovas ir Valerija Jokubauskienė pasidalino prisiminimais apie savo vaikystę toli nuo Tėvynės. Įvyko trumpa gyvosios istorijos pamoka.

Moksleiviai, išklausę jautrių prisiminimų, ėmėsi darbo. Dirbo su jaunatvišku optimizmu, nuotaika. Padarėme daug, tačiau dar daug lapų liko ant medžių. Mūsų, buvusių tremtinių, dideliam džiaugsmui, mokiniai pasisiūlė ateiti po savaitės vėl padėti grėbti nukritusius lapus, nors jiems ir atostogos. Su nekantrumu laukiau, ar ateis. Taip. Atėjo! Ir tie patys moksleiviai! Labai džiaugėmės vieni kitais. Su linksma nuotaika kibome į darbą, nes gamta pažėrė krūvas lapų. Pasirodo, Lietuvos jaunimas yra puikus, nuoširdus, žingeidus. Jis myli Lietuvą, domisi jos praeitimi, jos istorija. Ačiū Šiaulių miesto Didždvario gimnazijos moksleiviams ir mokytojai Valdai.

Valerija JOKUBAUSKIENĖ

Eduardo Manovo nuotrauka

Lietuvoje sužibo atminimo žvakutės partizanams

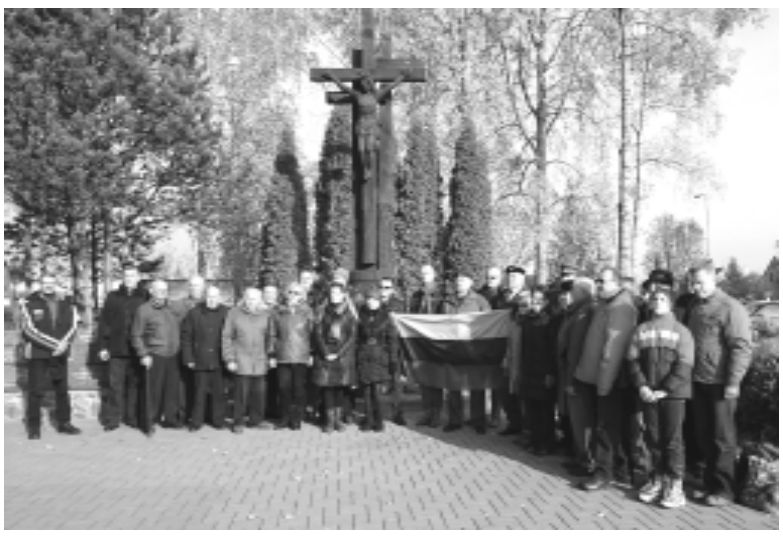

(atkelta iš 4 psl.)

Vėliau kelias driekėsi Griškabūdyje, Padegėlinių ir Jankų miškuose, žuvę partizanai prisiminti Barzdų miestelio ir Gražiškių kaimo kapinėse bei Galinių kaime.

„Tai, jog neradome nė vienos apleistos, neprižiūrėtos atminimo vietos, rodo, kad mums svarbių žmonių atminimas atgyja, kad Laisvės kovų laikotarpis yra svarbus ir šiandien – kasdieniuose pasirinkimuose jis tampa padrąsinimu ir pavyzdžiu, kaip imtis atsakomybės už savo šalį. Neabejoju, kad kuo labiau susitelkiame, tuo gyvesnis bus partizanų ir Laisvės kovotojų atminimas. Tuo svarbesnis jis taps jaunajai Lietuvą mylinčių žmonių kartai“, – sakė akcijos Suvalkijoje globėja, LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė.

Jurgita BUZYTĖ

Gyvosios istorijos sklaida

Praėjo jau 25 atkurtos Lietuvos nepriklausomybės metai. Prie Lietuvos Laisvės pergalės daugiausiai prisidėjo partizaninės kovos dalyviai, jų begalinė meilė Tėvynei, nesusitaikymas su okupaciniu režimu, nesiliaujantis tikėjimas laisva Lietuva.

Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos Kauno skyriaus vienas iš pagrindinių uždavinių yra skleisti Lietuvos kariuomenės istoriją jaunajai kartai, jauniesiems šauliams, Karo akademijos kariūnams, moksleiviams ir plačiajai visuomenei, pasakoti apie Lietuvos partizanines kovas, Laisvės kovų dalyvius.

2014 metais LR Krašto apsaugos ministerijos paskelbtame konkurse Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos Kauno skyrius dalyvavo su projektu, kurio tikslas – vaizdo įrašuose įamžinti Lietuvos Laisvės kovotojų pasakojimus apie jų partizanines kovas. Numatyta per metus surinkti po kelis Lietuvos partizaninės kovos dalyvių pasakojimus ir pateikti DVD laikmenose.

Krašto apsaugos ministerijos remiamas projektas pradėtas vykdyti dar 2012 metais, buvo išleista kompaktinė plokštelė „Lietuvos kariuomenės ir Laisvės kovų istorijos chronologija 1915–1940 m.“ 2014 metais projektą parėmė Lietuvos kultūros taryba, išleista kompaktinė plokštelė „Agentūrinė byla „Vakarai“ 1947 m.“ – partizano Sigito Kvietkausko pasakojimas apie legendinio partizano Juozo Lukšos-Daumanto grupės ėjimą į Vakarus per Lietuvos–Lenkijos sieną.

Šiemetinis projektas nukreiptas į išsamius partizanų pasakojimus, jų prisiminimus apie partizanines kovas, tremtį ir išlikimą. Projekto tikslas – parodyti, kad kiekvieno Lietuvos partizano istorija yra atskiro žmogaus istorija, į kurią telpa pasiryžimas, atkaklumas, užsidegimas, verti prisiminti darbai bei pasididžiavimas Laisvės kova.

Per keletą metų surinkome partizanų iš įvairių Lietuvos vietų: Alsėdžių, Kalvarijos, Varėnos ir Liubavo, pasakojimus. Puikus pasakorius, dainininkas, kelių knygų autorius – Kaune gyvenęs partizanas Vytautas Juodsnukis. Jau gulėdamas mirties patale jis ne tik papasakojo partizanų gyvenimo epizodus, bet ir su žmona padainavo „Partizanų giesmę“.

Vertingas Klaipėdoje sutikto Žemaičių legiono štabo nario Stepono Grybausko pasakojimas. Kalvarijoje gyvenančio Bronislovo Jungaičio, Jono Semaškos-Liepos sūnaus ir kitų prisiminimai.

Filmuota medžiaga, įrašyta į DVD kompaktines plokšteles, bus platinama mokykloms, kariniams vienetams, visuomeninėms ir patriotinėms organizacijoms.

Gintautas TAMULAITIS